

Arbeiderpartiets Stortingsgruppe
Torstein Rudihagen
Stortinget
0026 Oslo

Deres ref
5. desember 2000

Vår ref
00/5019 C tml/mb

Dato
21.12.2000

RAMMER FOR U-LANDSORDNINGEN UNDER GIEK

Jeg viser til ditt brev av 5.12.2000 vedrørende GIEKs rammer der det bes om GIEKs vurdering av forslaget om å utvide garantirammen.

Jeg vil vise til vedlagt utdrag av GIEKs budsjettforslag for 2001 vedrørende u-landsordningen.

Med hilsen

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen

Vedlegg

U-landsordningen

Norsk eksport til og investeringer i utviklingsland er etter GIEKs oppfatning av stor betydning for norsk næringsliv, selv om de årlige potensielle beløpene er vesentlig lavere enn for eksport til (og investeringer i) OECD-land. GIEK har de senere årene åpnet ytterligere opp for garantigivning under GIEKs alminnelige ordning (SAM) for en rekke utviklingsland, særlig de mest fremgangsrike (såkalte "emerging markets").

For de fattigste landene er imidlertid fortsatt betalingsforholdene vanskelige og tapsrisikoen betydelig. Det er disse landene u-lands ordningen dekker, samt de hovedsamarbeidsland som er prioritert i norsk bistandssammenheng. I dette må forstås også de tre såkalte pilotlandene Uganda, Mozambique og Sri Lanka.

Eksporten, også til de fattigste landene, er etter vårt syn viktig for norsk næringsliv, særlig innen bransjer som for eksempel vannkraft, telekommunikasjon og konsulenttjenester/engineering. Vi mener det er viktig at norske eksport-bedrifter ikke stilles dårligere m.h.t. garanti-muligheter for eksport til disse landene enn konkurrentene i andre land. GIEK bør derfor også få mulighet til å anbefale bruk av bistandsmessige virkemidler når garantisaker behandles.

Vi mener også at norsk næringsliv besitter kompetanse, teknologi og leverings-kapasitet som er viktig for utviklingen av et bærekraftig næringsliv i utviklingslandene selv. Dette gjelder ikke bare for norsk eksport, men kanskje ennå mer for investeringer. Som kjent vil imidlertid investeringer sjeldnere bli foretatt før investor har betydelig kjennskap til markedet/landet, og eksport er derfor normalt en naturlig forløper for evt. investering. GIEK mener således at tilstrekkelig, forutberegnelig garanti-kapasitet for disse landene på konkurransedyktige vilkår er av vesentlig betydning, ikke bare for norsk næringsliv, men også for å kunne fremme bærekraftig næringsutvikling i disse landene.

Erfaringene med ordningen, administrativt sett, må sies å være god. Det er viktig å se sakene, og dette virkemiddel, i sammenheng med den alminnelige garantiordning, idet ordningen drar nytte av GIEKs kompetanse og erfaring mht kredittvurdering og garantistillelse.

Som kjent er u-lands ordningen p.t. i praksis fullt utnyttet. Det er p.t. utestående poliser og tilsagn med et samlet ansvarsbeløp for GIEK på MNOK 775.(688 per 31.12.99) Mottatte, ennå ikke ferdigbehandlede søknader, går langt utover dagens garantiramme på MNOK 900. Vi mener det er presserende å få reetablert ny, forutberegnelig kapasitet under ordningen. Det som vil bli frigitt av kapasitet p.g.a. nedtrapping av eksisterende poliser i årene fremover, vil uansett være beskjedne beløp som ikke vil monne i denne sammenhengen.

Som GIEK har tatt opp ved flere tidligere anledninger, mener vi at det totale, gjennomsnittlige risikobildet for de landene som omfattes av ordningen, har bedret seg gjennom de siste 10 årene. Vi ser imidlertid da utelukkende på landenes risiko og kredittverdighet per se, og vi ser bort fra eventuell ekstraordinær gjeldslette (Gjeldsplan 2000, HIPC-initiativ etc.) som primært er bistandspolitisk motivert. Basert på forutsetningen om at GIEK vil bli kompensert for denne typen gjeldslette mener vi, basert på vår risiko-vurdering, at forholdet mellom risikofond (p.t. MNOK 300) og ramme (p.t. MNOK 900) ikke gjenspeiler den reelle tapsrisikoen.

Etter samme porteføljevurderingsprinsipper som benyttes for Samfunnsdelen tilsier vår vurdering pr. årsskiftet et tapspotensiale på MNOK 74. Dette relaterer seg til et polise-ansvar på MNOK 562. En porteføljevurdering vil aldri være presis eller "riktig", men vil avspeile et best mulig skjønn på vurderingstidpunktet utøvd av personer med betydelig kompetanse på feltet. U-lands ordningen omfatter en liten portefølje slik at risiko-spredningen er liten og store enkelt-engasjementer veier tungt. Dette øker usikkerheten i porteføljevurderingen, men ikke mer enn at vi mener det er godt og reelt grunnlag for å øke garanti-volumet under ordningen. } = 1:7,6

GIEK har tidligere foreslått å øke forholdstallet mellom fond og ramme fra 1:3 til 1:5. Vi mener dette var risikomessig forsvarlig, og vi kan – med basis i at økt volum også gir bedret risikospredning – anbefale høyere ramme ut fra en porteføljevurdering. Basert på et sterkt behov for forutberegnelighet m.h.t. risikoavdekning for eksport til og investeringer i disse landene – sterkere enn for andre, mindre risikoutsatte land, mener vi det er utilstrekkelig å utvide rammen utelukkende med sikte på å avdekke behovet i øyeblikket.

GIEK vil derfor foreslå følgende for 2000:

- a) fondet økes med MNOK 200 til MNOK 500 (dvs. som opprinnelig forutsatt da Stortinget opprettet ordningen), og
- b) rammen økes til MNOK 3.000.

En måte å finansiere økningen fra 300 til 500 MNOK kan være å allokere midler fra gjenvinninger på den gamle særordningen for Utviklingsland.

Tatt i betraktning at i den eksisterende søknadsmasse ligger en enkelt-sak av betydelig størrelse på Uganda, noe som – hvis denne skal kunne avdekkes – vil gi en meget høy "punkt-risiko", som gjør det nødvendig med både pkt. a) og b). GIEK vil selvsagt måtte vurdere risikoen i den enkelte sak opp mot de disponible fondsmidlene. Om kun pkt. b) foreslås, vil dette sterkt begrense den reelle kapasiteten i forhold til rammen.

Det nevnes for ordens skyld at store enkelt-saker ved et par anledninger tidligere har gitt grunnlag for særskilt stortingsvedtak. GIEK er ikke begeistret for denne typen prosjektspesifikke "sær-ordninger", men ser at det i gitte situasjoner kan være nødvendig for å oppnå et politisk ønsket resultat. Bedre ville det imidlertid, etter vårt syn, være å benytte det spesifikke behovet som tilleggs-argument for å få til en generell endring.

GIEK mener det bør vurderes å gjøre garantiordningen ubunden. Dette vil dessuten gi bistandsmessighet frihet også i spørsmålet om premie. Utgangspunktet for garantiordningen var at premien skulle være bistandsmotivert. Det er imidlertid adgang til å fravike den i praksis, slik at både høyere og lavere premie kan gis.

Vi ser imidlertid spørsmålet om å endre garantiordningens utgangspunkt for premiesetting som et politisk spørsmål, da det berører ordningens bistands-karakter. En avklaring på garantiordningens bistandsmessige profil og premiegrunnlag bør imidlertid tas opp i forbindelse med Budsjett 2001 slik at ordningen blir konform med regelverket innen OECD.

Forutsatt at det vedtas nødvendige endringer i ordningens fond og ramme, slik at ordningen igjen blir en aktiv og anvendelig ordning, vil det samme gjelde spørsmålet om adgang til å avdekke kommersiell risiko under ordningen. Også i utviklingslandene har det skjedd en dramatisk politisk endring gjennom de siste 10 årene. Stater er mindre og mindre villig til å

stå som debitor eller garantist for lån, og privatisering er gjennomført i stor målestokk i de fleste av disse landene, ikke bare av ren næringsvirksomhet, men i stigende grad også av infrastruktur-prosjekter (energi-forsyning, telekommunikasjon etc.). Ordningens sterke begrensninger m.h.t. avdekking av kommersiell risiko synes derfor utdatert, noe som begrenser ordningens anvendelsesmuligheter i vesentlig grad. Siden GIEK som hovedregel er stengt for garantigiving på disse landene under den alminnelige garantiordningen (SAM), fører dette til et dårligere garanti-tilbud til norske eksport-bedrifter enn hva konkurrentene i andre land har tilgang til. Det rimer også dårlig med utviklingslandenes egne, klart uttrykte ønsker om statens engasjement og forpliktelser. Vi foreslår derfor at det gis adgang til å avdekke kommersiell risiko under ordningen på lik linje med hva som gjøres under GIEKs alminnelige ordning.

GIEK vil med slik horisont også foreslå at prosedyren med Norads godkjenning av den enkelte saks utviklingsfremmende effekt fjernes, i hvert fall for investeringsgarantier. Det synes i dag å være økende enighet om at nær sagt all næringsvirksomhet i de angjeldende landene har utviklingsfremmende effekt, og prosedyren synes derfor unødvendig. Norad bør imidlertid fortsatt ha en overprøvelses og anke-adgang, dersom det skulle være sterke bistanndspolitiske synspunkter på den enkelte sak.

Avslutningsvis vil vi påpeke den understreking av balansekravet for ordningen som eventuelt kan leses inn GIEKs nye vedtekter f.o.m. 01.01.00. Det er neppe hensikten ut fra garantiordningens formål og nedslagsfelt å svekke ordningens bistanndskarakter, og bidra til å begrense risiko-viljen. De fleste garanti-institutter i andre land avdekker risiko på utviklingsland for statens regning direkte ("state account") og har derved ikke noe eksplisitt balansekrav, kun et u-uttalt balanse mål på lang sikt.

GIEK vil derfor foreslå følgende for 2001:

Tapsfondet for U-landsordningen økes med MNOK 200 til MNOK 500 som opprinnelig forutsatt da Stortinget opprettet ordningen.

Rammen økes til MNOK 3.000.

Det gis samme adgang til å dekke kommersiell risiko som Samfunnsdelen.

Garantiramme for den alminnelige ordning

I budsjettproposisjonen for 2000 side 194 og i selve vedtaket på side 211 fremgår at den alminnelige ordning nå utgjøres av forretningsdel og samfunnsdel med samlet ramme 30 milliarder. I oversikten over garantifullmakter på side 17 regnes imidlertid utestående garantiansvar under gammel alminnelig ordning inn under rammen på 30 milliarder. Dette kan virke uklart og selvmotsigende. Gammel alminnelig ordning trenger ikke garantiramme fordi det ikke gis nye garantier. Med referanse til behandlingen av den gamle særordningen for utviklingsland foreslår vi derfor at:

- rammen på 30 milliarder disponeres kun av forretningsdel og samfunnsdel
- styret fastsetter fordelingen av rammen mellom de to delordningene.

Det bør videre presiseres, enten i budsjettvedtak eller i vedtektene, at ved beregning av utnyttelsen av GIEKs garantirammer skal valutakurs på datoen for Stortingets budsjettvedtak i desember legges til grunn.

Trekkfullmakter

I 1999 var post 94 felles trekkfullmakt for gammel portefølje samlet. I budsjettvedtaket for 2000 ble dette omgjort slik at post 94 gjelder gammel alminnelig ordning og post 95 gammel særordning for u-land. Øvrig gammel portefølje trenger ingen trekkfullmakt.

Post	Betegnelse	(i 1 000 kr)		
		Regnskap 1999	Fullmakt 2000	Forslag 2001
94	Utbetaling iflg. trekkfullmakt - gammel alminnelig ordning	-235.276	0	0
95	Utbetaling iflg. trekkfullmakt - gammel særordning for u-land	0	150.000	0
96	Utbetaling iflg. trekkfullmakt - gammel SUS/Baltikum-ordning	-11.358	75.000	75.000
97	Utbetaling iflg. trekkfullmakt - ny SUS/Baltikum- ordning	0	10.000	10.000

Post 94 Utbetaling iflg. trekkfullmakt - gammel alminnelig ordning

Regnskapstallet for 1999 gjelder gammel portefølje samlet. Trekkfullmakten ble gjort opp i januar 2000. Ordningens gjenvinningsinntekter antas å kunne dekke eventuelle erstatningsutbetalinger. Det er således ikke behov trekkfullmakt i den aktuelle periode. .

Post 95 Utbetaling iflg. trekkfullmakt - gammel særordning for u-land

Etter budsjettvedtaket for 2000, jf. tildelingsbrevets pkt. 4, vil rest utestående ca. 147 mill. kroner bli innbetalt til statskassen i januar 2001. Saldo vil da bli null, og det forventes ikke erstatningsutbetalinger ut over det denne ordning kan betale av egne midler. Det antas derfor at det ikke er behov for trekkfullmakten i 2001.

Post 96 Utbetaling iflg. trekkfullmakt - gammel SUS/Baltikum-ordning

Saldo er null ved utgangen av første kvartal 2000, og prognosene indikerer ikke stort behov. Pga usikkerheten foreslås likevel nivået fra 2000 opprettholdt i 2001 med 75 mill. kroner.

Post 97 Utbetaling iflg. trekkfullmakt - ny SUS/Baltikum-ordning

Det er ingen kjente mislighold under ordningen. Pga usikkerheten foreslås likevel nivået fra 2000 opprettholdt i 2001 med 10 mill. kroner.

Garantiinstituttet for skip og borefartøyer a/s.

For eventuell ajourføring av innledning, jf. pkt. 5 side 19 i proposisjonen for 2000.

Det gis ikke nye garantier. Det gjenstående arbeid før selskapet kan avvikles, er sluttoppgjør Hilmar A. Rekstens konkursbo, hvor det fremdeles verserer noen rettssaker slik at boet ikke kan gjøres opp. Forhåndsutlodninger fant sted i 1992 og 1994, og Instituttet ble tilført vel 2

MNOK i dividende. Instituttet mottok også MNOK 300 etter forlik i rettstvist med Hambros Bank. Aker RGI ASA hevder at Instituttet har mottatt for meget dividende, og ikke har rett til ytterligere dividende. Dette standpunkt bestrides av Instituttet som mener oppfatningen er i strid med den opprinnelige avtalen med Aker RGI ASA Hovedforhandling i saken er berammet til august 2000.

KAP. 5460 GARANTI-INSTITUTTET FOR EKSPORTKREDITT (jf. kap 2460)

Post	Betegnelse	(i 1 000 kr)		
		Regnskap 1999	Vedtatt budsjett 2000	Forslag 2001
50	Tilbakeføring fra risikoavsetningsfond for SUS/Baltikum-ordningen	35.000	5.000	2.000
71	Tilbakeføring fra gammel portefølje	275.000	1.375.300	344.000

Post 50 Tilbakeføring fra risikoavsetningsfond for SUS/Baltikum-ordningen

Posten benyttes for tilbakeføring av ubundet del av bevilgninger til risikoavsetningsfond for ordningen, både for vedtak fattet før 1999 og etter 1998. Det foreslås avsatt 2 mill. kroner for tilbakeføring i 2001. Dette er et usikkert anslag fordi det er umulig å vite noe sikkert om hvilke tilsagn og poliser som fortsatt vil binde beløp ved utgangen av 2001.

Post 71 Tilbakeføring fra gammel portefølje

Det vises til budsjettvedtaket for 2000 der det ble innført et opplegg med årlig tilbakeføring til statskassen av ordningenes likviditet ut over 25 mill. kroner. Etter tilbakeføring for 2000 utgjorde likviditeten pr. 01.01.2000 for Gammel alminnelig ordning ca. 346 mill. kroner og for Gamle ordninger ca. 193 mill. kroner. Det foreslås således en samlet inntektsbevilgning på 344 mill. kroner. Det forutsettes også at Gamle ordninger imbetaler utestående under trekkfullmakten med ca. 145 mill. kroner.